

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Ν. ΜΟΥΣΜΟΥΤΗΣ (επιμ.)

Πρακτικά Συνεδρίου «Γρηγόριος Ξενόπουλος 50 χρόνια μετά... Συμβολή στην έρευνα του έργου του». Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ζακυνθίων 16, 17 & 18 Νοεμβρίου 2001, Πλατύφορος / Εταιρεία Μελέτης Έρευνας Προαγωγής Πολιτισμού, Αθήνα 2005, σελ. 375, μερικές εικόνες, ISBN 960-86183-3-9.

Στον απόηχο των πολλών εκδηλώσεων του 2001, έτους του Ξενόπουλου, βρίσκεται και ο τόμος των πρακτικών του συνεδρίου στη Ζάκυνθο, που εμπλουτίζει την ήδη πλούσια βιβλιογραφία για τον Επτανήσιο δραματουργό και πεζογράφο. Μια παρουσίαση των εκτενών πρακτικών δεν μπορεί να κάνει πολύ περισσότερο παρά να αναφέρει τους τίτλους των ανακοινώσεων, οι οποίες είναι από τη φύση τους άνιστες σε έκταση, μέθοδο, ποιότητα και τεκμηρίωση. Δεν αφορούν όλες στο θέατρο, αλλά ειδικά στην περίπτωση του Ξενόπουλου είναι δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς το πεζογραφικό έργο από το δραματικό. Τη σειρά των ανακοινώσεων, μετά τους χαιρετισμούς, ξεκινάει ο Κώστας Ασημακόπουλος, «Ιδεολογικές διαστάσεις στο θέατρο του Ξενόπουλου» (σ. 33 εξ.), ακολουθούμενος από τον Φ. Δ. Δρακονταειδή, «Ξενόπουλος: μορφή των ευρωπαϊκών γραμμάτων» (σ. 37 εξ.) και τον Διονύση Βίτσο, «Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος και τα Παναθήναια» (σ. 44 εξ.). Με το άλυτο ζήτημα της βιβλιογραφίας του Ξενόπουλου ασχολείται η ανακοίνωση του Διονύση Σέρρα, «Ανέκδοτη βιο-βιβλιογραφία του Πέτρου Μαρκάκη για τον Γρηγόριο Ξενόπουλο» (σ. 58 εξ.): στο αφιερωτικό τεύχος της *Νέας Εστίας* 1951 (τόμ. Ν', τεύχ. 587, σ. α'-λ') δημοσιεύεται ένα μικρό μόνο μέρος της βιβλιογραφίας του Μαρκάκη (1915-1973), η οποία αριθμεί πάνω από 8000 λήμματα και υπάρχει σε δακτυλογραφημένη μορφή (*Βιβλιογραφία Γρ. Ξενόπουλου (1883-1967)*). Με μια τρίπρακτη λαϊκή κωμωδία με έντονο φροϋδικό προβληματισμό, που παίχθηκε το 1935, ασχολείται η Ευανθία Στιβανάκη, «Γρηγόριος Ξενόπουλος: Έτσι είναι ο κόσμος;» (σ. 65 εξ.). Ακολουθούν: Κώστας Μαλαφάντης, «Το 'ανωφέλες' της Τέχνης και ο Γρηγόριος Ξενόπουλος» (σ. 69 εξ.), Έλσα Ανδριανού, «Η κοινωνία της Ζακύνθου: ένα δραματολογικό εργαλείο στο θέατρο του Ξενόπουλου» (σ. 76 εξ.), Κυριακή Πετράκου, «Ο Ξενόπουλος και οι δραματικοί διαγωνισμοί» (σ. 89 εξ.), Στέλλα Βατούγιου, «Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος και ο κινηματογράφος» (σ. 101 εξ.) με φιλομορφία, Β. Πούγχερ, «Το πρώιμο θεατρικό έργο του Γρηγορίου Ξενόπουλου» (συντομευμένη μορφή του μελετήματος στον τόμο: *Αναγνώσεις και ερμηνεύματα*, Αθήνα 2002, σ. 171-265). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το άρθρο της Τερέζας Μυλωνά, «Φωτεινή Σάντρη - Στέλλα Βιολάντη: ένας σταθμός» (σ. 144 εξ.), που έχει αφιερώσει τη διδακτορική της διατριβή στο θεατρικό Ξενόπουλο, καθώς και το μελέτημα του π. Παναγιώτη Καποδίστρια, «Παραμονεύοντας την κοντέσα Βαλέρινα. Θεολογική κατόπτευση του *Μυστικού*» (σ. 164 εξ.). Ο Γιώργος Π. Πεφάνης, που έχει προσφέρει εκτενέστατες μελέτες για τον Ξενόπουλο, ασχολείται εδώ με το θέμα «Οι πρόλογοι και οι σκηνικές οδηγίες στη δραματολογία του Γρηγορίου Ξενόπουλου» (σ. 173 εξ.), ο Νικιάς Λούτζης εξετάζει τη σχέση του με την επανησιασκή μουσική (σ. 184 εξ.), η Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντοίνη με την αισθητική (σ. 189 εξ.), ο Νίκος Κουρκουμέλης αναλύει τη μεθενωπική κοινωνία των Ιονίων ως πηγή έμπνευσης για το συγγραφέα (σ. 206 εξ.), ο Ευάγγελος Μόσχος σκιαγραφεί τις σχέσεις του με τη *Νέα Εστία* (σ. 213 εξ.), ο Γεράσιμος Χρυσοφής ασχολείται με «Σκηνογραφία και ρόλοι στην πεζογραφία του Ξενόπουλου» (σ. 219 εξ.), η Άννα Χρυσογέλου-Κατοή εξετάζει τις σχέσεις του με τον Ροΐδη (σ. 231 εξ.), ο Κώστας Γεωργουσόπουλος τις δραματοποιήσεις των πεζογραφημάτων του («Ο Ξενόπουλος διασκευαστής του εαυτού του», σ. 260 εξ.), η Βίκη Πάτσιου καταπιάνεται με τη «Διάπλαση των Παίδων» (σ. 269 εξ.), ο Διονύσης Μουσομύτης δημοσιεύει ανέκδοτη αλληλο-

γραφία με τον Ψυχάρη (σσ. 273 εξ.). Ακολουθούν ακόμα: Σπύρος Καββαδίας, «Η επαναστατική λογοτεχνική παράδοση και ο Ξενόπουλος» (σσ. 291 εξ.), ο Γιώργος Χρονάς, «Η οδός Ευριπίδου του Γρηγόριου Ξενόπουλου» (σσ. 296 εξ.), Μ. Γ. Μερικλής, «Μια παπαρούνα (ή ένα στάχυ...) του Ξενόπουλου» (σσ. 301 εξ.), Βαρβάρα Γεωργοπούλου, «Παλαμάς – Ξενόπουλος: συγκλίσεις και αποκλίσεις» (σσ. 307 εξ.), Θεοδώρα Γλυκοφρύδη-Αθανασοπούλου, «Πορτραίτα γυναικών στο έργο του Ξενόπουλου» (σσ. 322 εξ.), ενώ ανέκδοτες επιστολές του Παλαμά παρουσιάζει η Μαριέττα Μινώτου-Παπαδημητρίου (σσ. 334 εξ.), τις σχέσεις με τον Καβάφη εξετάζει ο Γιάννης Ρηγόπουλος (σσ. 346 εξ.) και με τη συμβολή του στη διδασκαλία του μαθήματος της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο ασχολείται η Φαίη Στράνη (σσ. 369 εξ.).

Όταν τα πρακτικά ενός συνεδρίου απομακρύνονται πολύ από το ίδιο το συνέδριο, εννοώ χρονικά, οι ανακοινώσεις εμφανίζουν μεγαλύτερες αδυναμίες, γιατί αποσυνδέονται από το ίδιο το γεγονός, το οποίο ήταν και κοινωνικό, ενώ τώρα είναι καθαρά επιστημονικό και πιο ευάλωτο, στο σύνολό του, στην κριτική. Ανακοίνωση και μελέτημα διαφέρουν συνήθως. Η βιομηχανία των ιβηλαίων δεν παράγει πάντα την ποιοτικά καλύτερη προσφορά. Έτσι κι εδώ η τελική εικόνα, όταν έχει ξεθωριάσει η μνήμη του ίδιου του κοινωνικού γεγονότος, εμφανίζεται άنيση· αναγκαίο κακό των μεγάλων συνεδρίων. Αξιοσημείωτη είναι ωστόσο η αριθμητική αύξηση των ανακοινώσεων για τον θεατρικό Ξενόπουλο, από τις οποίες δεν λείπουν και οι κριτικές φωνές.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ANNA TAMPIAKH

Το Νεοελληνικό Θέατρο (18^{ος} – 19^{ος} αι.). Ερμηνευτικές προσεγγίσεις,
εκδόσεις Διάυλος, Αθήνα 2005, σελ. 420, ISBN 960-531-173-9.

Η συνάδελφος Άννα Ταμπιάκη παρουσιάζει ένα νέο τόμο με μελετήματά της για το θέατρο του ελληνικού Διαφωτισμού (1750-1850) με προεκτάσεις προς τα πίσω και προς τα μπρος έως το 1880 περίπου, συνδυάζοντάς τα σε μια χαλαρή αφήγηση, που δίνει δυναμικά την πρώτη εικόνα μιας μελλοντικής ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου σ' ένα από τα πιο δύσκολα κεφάλαιά της. Η μονογραφία κινείται ανάμεσα σε δύο χώρους προέλευσης: από τη μια τη γαλλική διδακτορική διατριβή της με τίτλο *Le théâtre néo-hellénique: Genèse et formation, Ses composantes sociales, idéologiques et esthétiques*, Paris EHESS 1995 (Diffusion Setentrion, Presses Universitaires, thèse à la carte, Lille 2001), η οποία ως ενιαίο επιστημονικό σύγγραμμα που στηρίζεται με εξέταση είχε μια πιο συστηματική υφή, και από την άλλη σε μια σειρά από άρθρα και ανακοινώσεις, που φιλοτέχνησε έκτοτε και απομονώνουν διάφορα επί μέρους ζητήματα και κεφάλαια, τα οποία θα επισημανθούν στη συνέχεια.

Ο πρόλογος από τη γραφίδα του υποφαινομένου (σσ. 11-19) επισημαίνει τη σκοποθεσία της εργασίας, τη μεθοδολογία της, την επιστημονική της υφή και τη θέση της στην τρέχουσα έρευνα για την επεξεργασία μιας νέας ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου: «Η συγγραφή της νέας ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου δε θα είναι απλή υπόθεση. Όχι μόνο εξαιτίας